

Л. П.Сердійчук

викладач

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

КВЕСИТИВНІ МОВЛЕННЄВІ АКТИ В АВТОБІОГРАФІЧНИХ ТЕКСТАХ

Одне з центральне місць у сучасних лінгвістичних студіях посідає теорія мовленнєвих актів (speech acts theory), яка дозволяє сфокусувати увагу лінгвіста на докладному описі мовленнєвого акту (МА) як елементарної ланки вербального спілкування. До МА підходять як до способу досягнення індивідом поставленої мети спілкування, в цьому аспекті розглядається використання мовних засобів.

Граматично МА реалізується у вигляді висловлення, що містить закінчену думку, чи речення. В сучасній лінгвістиці існує декілька термінів на позначення мовленнєвих актів, що відповідають питальним реченням. Так, питальні речення в їх традиційному розумінні називають квеситивами [1], рогатинами [2], еротетивами [3].

Квеситив ставить у центр уваги комунікантів факт відсутності певної інформації в адресанта. Стандартним типом квеситива є мовленнєвий акт, коли мовець не знає відповіді на якесь питання й припускає, що її знає адресат. У ситуації прямого, безпосереднього спілкування ілокутивною метою квеситиву буде вербальна відповідь адресата висловлення, що містить необхідну інформацію. У ситуації непрямого, відстроченого спілкування, що є характерною для автобіографічних текстів, квеситиви вживаються у випадку, коли автор звертається з питанням до уявної аудиторії, маючи на меті привернути увагу адресатів до проблеми, розділити його думку.

В автобіографіях нам вдалося виділити ще один вид квеситивів – риторичні. Для реалізації цього мовленнєвого акту застосовується форма риторичного запитання. Риторичні запитання не передбачають отримання відповіді, їх функція – привернути увагу, підсилити враження, вони

спонукають читача до роздумів, роблячи його більш активним (А.Н. Мороховский, 1991).

Why couldn't an unemployed person obtain a job by being willing to accept a less advantageous job? (George A. Akerlof)

В літературних автобіографіях лауреатів Нобелівської премії ми виділили два типи риторичних запитань.

1. автор ставить питання самому собі (автокомунікація). При цьому відповідь, швидше всього, вже відома автору, він лише має за мету переконатись у правильності власних теорій та думок, завоювати довіру читачів:

I sometimes wonder what would have happened if I had gone to one of the universities in which other styles of economics were taught [...] Would I have changed? Or would I have just been unhappy? (Joseph E. Stiglitz).

2. квеситиви, що відображають питання, які виникали у автора в ході його досліджень при розгляді та вирішенні наукових проблем.

Would it be superfluid, like liquid helium? Would it be coherent, like a laser? What do "superfluid" and "coherent" really mean? (Eric A. Cornell).

Такі питання можуть супроводжуватися відповіддю автора, таким чином вони залучають читача до участі в роздумах, роблячи його активним учасником комунікації (А.Н. Мороховский, 1991).

What if their sedimentation coefficient of unit length DNA fragments was measured under neutral rather than alkaline conditions? Then the DNA would have been double stranded and about 250 bp in length (Roger D. Kornberg)

Отже, головною метою використання квеситивів в автобіографіях є прагнення авторів залучити читача до співпраці, примусити його думати та переконати в правильності власних думок.

Література

1. Почепцов Г.Г. Избранные труды по лингвистике /Г.Г. Почепцов. – Харьков: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2009. – 556 с
2. Leech G.N. Principles of Pragmatics. – London, New York: Longman, 1983. – 250 p.

3. Наumenко Л. П. Сучасний англомовний бізнес-дискурс в комунікативно-прагматичному та концептуальному висвітленні: Монографія/Л. П. Наumenко – К.: Логос, 2008. – 360 с.

4. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка/ А.Н. Мороховский и др. – К.: Вища школа, 1984. – 248 с.